

Tájoló

Bakonya, Boda, Bükkösd, Cserdi, Cserkút, Helesfa, Hetvehely, Kővágószőlős, Kővágóöttös

Szent István-napi megyei ünnepély Bodán

A Tájoló 2. számának tartalmából

• „Július első hétfőjén a Bodai Önkormányzatnál adtak egymásnak randevút a NyMTIT munkájában résztvevő polgármesterek és alpolgármesterek.”

Nyugat-mecseki hírcsokor

(3. oldal)

• „A svédországi ASPÖ laboratórium több mint 10 éve üzemel.”

Kutatólaboratóriumok a nagyvilágban

(4. oldal)

• „A település fölé emelkedő, közel 600 méteres, geológiai is különleges, markáns Jakab-hegy 1978-tól védett.”

Kővágószőlős bemutatkozik

(6. oldal)

• „Az ismeretterjesztő tanácskozás keretében a kutatási programról Frigyesi Ferenc, az RHK beruházási igazgatója, az idei munka végrehajtásáról Benkovics István, a Mecsekérc Rt. vezérigazgatója ad tájékoztatást.”

I. Tájoló Nap

(6. oldal)

• „S a tablók után egy igazi világritkaság várja a vendégeket.”

A bodai Szabadtéri Információs Park

(7. oldal)

• „Az idei programban a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulásban résztvevő falvak is jelentős számban lesznek helyszínei a több mint ötven napig tartó rendezvényeknek.”

Baranyai Mediterrán Ősz 2004.

(8. oldal)

Idén augusztus 20-án Bodán rendezték meg a Baranya megyei Szent István-napi ünnepélyt.

Az ünnepi program fényét emelte, hogy az ünnepségen Szili Katalin a Magyar Országgyűlés Elnöke mondott ünnepi beszédet.

Szent István-napi kenyérszentelés Bodán

Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság, a Mecsekérc Környezetvédelmi Rt., valamint a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás vezetői is.

Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke mondott ünnepi beszédet

A résztvevők ünnepi menete a bodai Polgármesteri Hivatal elől indult a falu Millicentenáriumi Emlékparkjában felállított színpadhoz. A menetet mazsorettek színesítették, a zászlókat lovasok vitték. A színpadon az ünnepi köszöntők elhangzása után, a falu lelkipásztora, Hamzau Relu atya szentelte meg az új kenyeret. Az ünnepély kulturális műsorában – többek között – felléptek Játékfűzér című előadásukkal a Boda-Bicsérd-Zók Általános Iskola tanulói. Sokan vettek részt a települések között megrendezett főzőversenyen is.

Indulásra készen

Kővágószőlős példája

Saját idegenforgalmi kiadványt jelentetett meg a falu

„Jó bornak is kell a cégér” – mondja a népi bölcsesség. Igaz ez a megállapítás azokra a hazai településekre, falvakra is, amelyek jövőjüket, boldogulásukat részben vagy egészben az általuk nyújtott turisztikai értékekre, a falusi turizmusra építik.

A mai világban nagyon fontos a települések esetében, hogy megtalálják az utat a természeti értékek iránt érdeklődő hazai és külföldi turisták felé, vonzó és igényes módon kínálják számukra értékeiket. E tekintetben Kővágószőlős jó példával jár elől a térségben. Nemrégiben jelent meg a falu önkormányzatának nyolc oldalas idegenforgalmi füzet, amelynek megjelenéséhez az az apropó is hozzájárult, hogy idén tavasszal a falu küldöttsége ellátogatott Kővágószőlős finnországi partner városába, Rautioba s a falu küldöttei elvitték magukkal a kiadvány finn(!) nyelvű változatát is az ezer tő országába. A kiadvány nemcsak a gesztus miatt, hanem tartalma és igen elegáns megjelenése miatt is nagy sikert aratott a vendéglátók körében.

A nyolc oldalas kiadványban szó esik a falu történelméről, a falu természeti és építészeti örökségéről. Megtudjuk a kiadvány oldalairól azt is, hogy az 1999-es megnyitást követően a Zsongorkő minősített vendégházat további öt vendégház átadása követte. Önálló oldal foglalkozik még a kiadványban a kisebbségi élet helyi jellemzőivel, a település életében jelentős szerepet játszó Általános Nevelési Központtal, a Nyugdíjas Klubbal, valamint a hagyományőrző népszokásokkal. S persze nem maradhat el a falu történetében oly fontos borfajták (Bánáti Rizling, Olasz Rizling, Ezerjő) felvillantása sem.

Rövid hírek a térségből

■ A hagyományoknak megfelelően a 2004-es tanévkezdésre azokat a tanulókat, akik nem részesülnek ingyenes tankönyvellátásban 4000 forinttal, az első osztályosokat pedig 6000 forinttal támogatja Boda Község Önkormányzata.

■ Boda Község Önkormányzata köszönetét fejezi ki az RHK Kht. munkatársainak, hogy személyesen részt vettek a Bodán megrendezett augusztus 20-i Megyei Szent István-napi ünnepségen. A Kht. munkatársai nem csak jelenlétükkel tisztelték meg a rendez-

vényt, hanem készséggel álltak a látogatók rendelkezésére az információs park bemutatásánál is.

■ Kővágótöttös község Önkormányzata 2004 évben is támogatta az iskoláskorú gyermekek szüleit. Az alsó tagozatosok 5000 Ft a felső tagozatosok 9000 Ft, a szakmunkásképzőbe és gimnáziumba járók 11000 Ft, míg a felsőfokú tanulmányaikat folytatók 16000 Ft beiskolázási segélyben részesültek. Ezen kívül az Önkormányzat megvásárolja a bérletet minden óvodáskorú és iskolás gyerekeknek.

■ Szeptember elején Pécssett került megrendezésre a NyMTIT területén megjelenő helyi lapok és a Nyugat-Mecseki Tájéoló szerkesztőinek találkozója.

A megbeszélésre a Tájéoló szerkesztőinek kezdeményezésére került sor, annak érdekében, hogy a térségben folyó kutatási program lakossági kommunikációs tevékenységébe partnerként kapcsolódjanak be a NyMTIT térségben megjelenő helyi lapok szerkesztői. A résztvevők megállapodtak abban, hogy a Nyugat-mecseki Tájéoló második számától kezdve, rendszeresen híreket küldenek el a Nyugat-mecseki Tájolónak.

Szintén egyetértettek abban, hogy a lapban, az elkövetkezendő számokban minden a NyMTIT munkájában résztvevő településnek lehetősége lesz a bemutatkozásra. 2004 folyamán a második számban Kővágószőlős, a harmadikban Cserkút, míg a negyedikben Kővágótöttös mutatkozik majd be a lap olvasóinak.

Az első helyszínbejárás

Július első hétfőjén a Bodai Önkormányzatnál adtak egymásnak randevút a NyMTIT munkájában résztvevő polgármesterek és alpolgármesterek: Kovács Győző, (Boda) Jónás József, (Cserkút), Wagner Antal (Hetvehely), Kosztolányi Dezsőné alpolgármester (Kővágóötvös) valamint az RHK Kht. és a Mecsekérc Rt. szakemberei.

Kovács Győző elmondta a résztvevőknek, hogy a helyszíni bejárásra a július elsején tartott, a kutatási program hivatalos koordinációs értekezleten hozott döntés alapján kerül sor. Az értekezleten NyMTIT képviselője jelezte, hogy az NyMTIT-hez tartozó települések polgármesterei szeretnék megtekinteni a tárgyban szereplő objektumokat. Kovács László megismételte, hogy a Mecsekérc Rt., mint a kutatások fővállalkozója kész folyamatosan információt adni a területen élő lakosságnak, illetve képviselőinek a munkálatokról, akár azok helyszínén is.

A helyszíni bejárás a résztvevők megtekintették az Egéd-2 jelű fúrás előkészületeit. A fúrási alvállalkozó előkészítette a területet, kiemelték a talajt az iszaptartályok számára. Hámos Gábor projektvezető (Mecsekérc Rt.) ismertette a helyszíni földtani képét, a mélyítendő fúrás célját. Kiemelte, hogy a fúrás és a vizsgálatok befejezése után az iszapgyödröt visszatöltéssel megszüntetik, illetve a vegetáció helyreállítása céljából a Mecseki Erdészeti Rt. által megkívánt módon (tárcsázás) hagyják el a fúrási helyszínt.

A résztvevők felkeresték a már elkészült Bak-5 jelű fúrást is. A szakemberek itt is röviden ismertették a fúrás célját, és az abban végzett vizsgálatokat. Elmondták, hogy a látogatás időpontjában a kútban szivattyúzási teszt és vízmintavétel folyik, amelyet a Golder Kft., a Mecsekérc Rt. alvállalkozója végez. A Golder munkatársai bemutatták a helyszíni mérőkonténerben a mérések eredményeit is.

Nyugat-mecseki hírcsokor

Megjelent az RHK Kht. Hírlevele, valamint Éves jelentése

A térségben folyó kutatásért felelős állami szervezet, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság évente hat alkalommal önálló Hírlevelet jelentet meg és juttat el a kormányzati szerveknek, a magyar nukleáris hatóságoknak, s azok háttértérményeinek, valamint az egyes területeken dolgozó önkormányzati társulásoknak. Az RHK Kht. Hírlevele természetesen olvasható a Kht. bemutatótermeiben, és tájékoztatósi kabinetjeiben is, így a NyMTIT területén az érdeklődők a kövágószőlősi tájékoztatói kabinetben vehetik kézbe a Hírlevél számait. A Hírlevél utolsó, most megjelent negyedik száma, több cikkben is foglalkozik a NyMTIT térségben zajló kutatásokkal.

A lap vezető, címdoldali anyagában Dr. Hegyháti József az RHK Kht. ügyvezető igazgatója a bükkösi népszavazásra visszapillantva fontosnak tartotta kiemelni azt, hogy a Kht. a térségben található agyagkőben nem tárolót épít, hanem kutatásokat folytat. Hegyháti József azt is fontosnak tartotta megemlíteni, hogy a térségben zajló kutatásokról a Kht. és szerződéses partnere folyamatosan tájékoztatja a lakosságot.

A nyár folyamán jelent meg az RHK Kht. Éves jelentése, amely átfogó tájékoztatást ad a Kht. 2003-ban végzett munkájáról, az egyes területeken elért eredményekről. Jelentős helyet kapott a Jelentésben a lakossági kapcsolatok kérdésköre is. (Mindkét kiadvány teljes egészében hozzáférhető az RHK Kht. internetes honlapján a www.rhk.hu címen.

MGSZ: Zöld lámpa a kutatási programnak

A Magyar Geológiai Szolgálat Dél-Dunántúli Területi Hivatala ez év júliusában jóváhagyta, és egyben engedélyezte a Mecsekérc Környezetvédelmi Rt. által tavasszal engedélyezésre benyújtott terv-dokumentációt. A határozat a hónap végén jogerőre emelkedett. A kutatás távlati célja, hogy annak befejeztével kijelöljék egy föld alatti kutatólaboratórium helyét. Az első fázis során (2006. december 31-ig) a szakemberek legfontosabb feladat az, hogy rangsorolják a Bodai Aleurit Formáción belül a három potenciális területet, ahol a kutatólaboratórium kialakítható.

Amerikai szakértő segíti a kutatási programot

131 éve működik a Colorado-i székhelyű School of Mines, s ezzel az amerikai műszaki-, bányászati felsőoktatás megbecsült intézménye. Jelenleg 18 tanszéken és számos háttértérményben folyik az oktatói és kutatási munka. A Mecsekérc felkérésére – és az RHK Kht. hozzájárulásával – a School of Mines részt vesz a Nyugat-Mecsek térségében megindult kutatási program szakmai felügyeleti munkáiban. A School of Mines szakemberei jelentős szerepet kaptak az egyesült Államokban keletkező radioaktív hulladékok elhelyezésére indított Yucca Mountain Projektben (YMP) melynek keretében Nevada államban épül meg az Amerikai Egyesült Államok központi nukleáris hulladék tárolója. A magyar felkérés műszaki tartalma hasonló az Amerikában végzett szakértői ellenőrző és koordináló munkához. A Tájéoló idei utolsó számában interjú közöl majd a School of Mines magyarországi vezetőjével.

Kutató-laboratóriumok a nagyvilágban

„Mivel nem ismerjük sem a legmegfelelőbb helyet, sem pedig azt, hogy a kőzet melyik szintjében lehetne a legbiztonságosabban megépíteni és üzemeltetni egy esetleges majdani tárolót, ezért szükség van egy olyan több évtizedes kutatássorozatra, amelynek a Program csak az első állomását jelenti. A legjobb megismerést egy föld alatti kutató-laboratórium szolgálja, amelynek helyszínét illetően 2008. decemberére a program végéig javaslat születik.” Az alábbi két mondat a Bodai Információs Park egyik újonnan felállított információs tábláján olvasható.

A magyar szakemberek hosszú évek óta részt vesznek a nemzetközi együttműködésben, szakmai munkájukban a legújabb műszaki és kutatási eredményeket is használni tudják. Különösen így van ez a föld alatti kutató-laboratóriumok kérdéskörében, hiszen a világ számos országában folytatott kutatások eredményei, illetve a működő kutató-laboratóriumok tapasztalatai mind-mind segíthetik a magyar szakértőket munkájukban.

Az alább következőkben röviden összefoglaljuk a föld alatti kutató-laboratóriumok létesítésének fő céljait és bemutatjuk, melyik országban, milyen kőzetben és milyen mélységben működnek ezen laboratóriumok.

A szakemberek lépésről lépésre haladó folyamat során a kívánt területen és annak környékén végzett vizsgálatok alapján összegyűjtik a szükséges információkat. Ez segít abban, hogy jobban megértsék a regionális és a helyi ideológiát, és egyre pontosabbá tegyék a geológiai szerkezet várható viselkedésének értékelését. Ez a folyamat – amely kellően rugalmas kell, hogy legyen a kutatási programokból származó inputok befogadására, valamint a társadalmi konzultációk során jelentkező igények beépítésére – széles körű lehetőséget nyújt a folyamat rendszeres felülvizsgálatára.

A geológiai elhelyezés koncepciója nem igényli, hogy fel-

tétlenül újra-hozzáférhetővé tegyék a hulladékokat a tároló lezárását követően. Elvben ilyen beavatkozásra nem lesz szükség ha egyszer lezárták a tárolót, hiszen az egész koncepció arra épül, hogy a hulladék biztonságosan magára hagyható. Abban az extrém esetben ha a véglegesen lezárt tárolóból a hulladékokat valamilyen oknál fogva vissza kellene nyerni, akkor ez a művelet ugyan költségesebb lehet, de műszakilag megoldható. A visszanyerhetőség igen fontos etikai szempont, mivel a mélygeológiai elhelyezés nem tekinthető feltétlenül teljesen irreverzibilis folyamatnak, amely teljesen kizárja a stratégiák jövőbeni megváltozását. Ebben az összefüggés-

ben meg kell jegyezni, hogy magának a tárolónak ill. az oda vezető járatoknak a lezárása mindig külön döntést igényel, mely döntés kitolható jóval az elhelyezési műveletek befejezése utánra. Ez is a folyamat visszafordításának lehetőségét teremti meg. Ily módon a lépésről lépésre haladó folyamat beépíti az ideiglenes elhelyezés előnyeit anélkül, hogy azt meghatározatlan ideig fenn kellene tartani.

Azt el kell ismerni, hogy a jelen generációk által megvalósítható robusztus, passzív biztonságot nyújtó megoldás is végső soron sérülhet egy jövőbeli társadalomban, valamilyen szándékolatlan behatolás során. Az ilyen behatolás lehetőségét és következményeit azonban a gondosan megválasztott telephelyek révén minimálisra lehet csökkenteni.

A nagyaktivitású hulladékok végleges tárolásához, megvalósításához vezető hosszú kutatási és fejlesztési folyamat egyik fontos lépése a föld alatti kutató létesítmények vagy kutatólaboratóriumok (angol rövidítéssel URL – Underground Research Laboratory) létesítése. Ezek legfontosabb célkitűzései:

- a befogadó geológiai kőzetet jellemzésére szolgáló különböző módszerek alkalmazhatóságának tesztelése a végső elhelyezés viszonyai között;

- a módszerek finomítása és demonstrálása annak érdekében, hogy a tárolót a tervezés és az építés során a kőzet helyi tulajdonságaihoz lehessen adaptálni;
- a tároló biztonsága szempontjából fontos, illetve a biztonsági elemzés megbízhatóságát növelő adatok és információk gyűjtése;
- annak demonstrálása, hogy a felszíni és fúrás adatok elegendő adatot szolgáltatnak a tárolási mélységben lévő kőzet biztonsággal összefüggő tulajdonságairól;
- a talajvíz-áramlási és izotópterjedési modellek tesztelése;
- az építési és hulladékkezelési technológiák kipróbálása;
- a tároló hosszú távú biztonsága szempontjából fontos komponensek teljes léptékű tesztelése, vizsgálata és demonstrálása.

A legtöbb jelenleg üzemelő, ill. tervezett URL elsősorban módszertani célokból létesül. Vannak ún. általános célú és telephely-specifikus kutatólaboratóriumok.

A svédországi ASPÖ laboratórium több mint 10 éve üzemel. A majdani tároló tervezett mélységében, háborítatlan geológiai környezetben nemzetközi együttműködésben folyik a kutatási és fejlesztési tevékenység. A laboratórium – mely jelentős mértékben kiegészíti a már eddigi elvégzett kutatási programot – megfelelő háttérinformációkat szolgáltat ahhoz, hogy a kormány a közeljövőben engedélyt adjon a mélységi tároló megépítéséhez.

A svájci grimseli kutatólaboratórium (GTS – Grimsel Test Site) alagútrendszerét 1983-ban alakították fúrással. A 3,5 m-es átmérőjű vágat hossza majd 1 km, mely ideális feltételeket teremt számos in-situ kísérlet végrehajtásához. 17 ország kutatói többek között az alábbiakat vizsgálják: a fúrások hatása a kőzetre, a betonit visszatöltő anyag hosszú távú viselkedése, a fúrólukak tömedékelése.

(Ormai Péter: Nemzetközi és hazai törekvések, a radioaktív hulladékok biztonságos kezelésére, és elhelyezésére. RHK Kht. 2003. szeptember)

Ország	Laboratórium	Befogadó kőzet	Építés, kutatás	Mélység (m)
Kanada	Manitoba	gránit	1986-	240, 420
Japán	Tono	üledékes kőzet		
	Kamalishi	kristályos		
	Mizunami	kristályos	1995-	
Svédország	Aspö	kristályos	1990-	460
	Stripa	kristályos	1979-1992	400
Svájc	Grimsel	kristályos	1983-	450
	Mt. Teril	agyag	1989-	300
Németország	Asse	só	1970-	
Franciaország	Tournemleira	üledékes	1999-	250
Németország	Gorleben	só	1974-	900
Belgium	Hades	agyag	1984-	225
Finnország	Olkiluoto kutatóvágat	gránit	1993-	70-100
USA	Yucca	tufa	1996-	300

Elkészült a BAF magraktár

A NyMTIT térségben folyó földtani kutatások végzésében a legnagyobb feladat a Mecsekérc Környezetvédelmi Rt.-re hárul.

Saját erőből elkészült Kővágószőlősen az a beruházás, ami az egész kutatóprogram megvalósítása szempontjából fontos. A fejlesztés eredményeképpen a kutatások során a felszínre kerülő magmintákat európai színvonalú körülmények között tudják feldolgozni és tárolni, több mint 1500 négyzetméteren.

A magraktár alapvető funkciója, hogy biztosítsa a *Bodai Aleurolit Formáció* (a nagyaktivitású radioaktív hulladékok potenciális befogadó földtani képződménye) korábbi kutatási programjaiban és a 2003-ban indult középtávú kutatási programjában a fúrásos kutatás során képződött fúrómagok teljes körű földtani-tektonikai, geotechnikai és egyéb dokumentációs tevékenységének és laborvizsgálati mintavételezési, mintaelőkészítési programjának kivitelezését számítógépes adatbeviteli és feldolgozási lehetőséggel.

A magraktár fogja biztosítani a raklapos rendszerrel magládákban tárolt fúrómagok és a terepi, valamint a laborvizsgálati program során vett ill. a vizsgálatokat követően

megmaradó kőzet- és ásványminták hosszú távú tárolási és nyilvántartási lehetőségét.

Az eddig elkészült feldolgozó és laborépület, valamint a tervezett könnyűszerkezetes tároló a Mecsekérc Rt. Környezetvédelmi Bázisának szomszédságában (tőle északra) található kb. 100 m távolságban.

A magraktár két fő részből (épületből) áll. Az eddig elkészült, felújított épületben biztosítják a feldolgozásra váró, raklapokon magládákban elhelyezett fúrómagok ideiglenes tárolási és dokumentálásra történő előkészítésének lehetőségét, amely mintegy 3000 folyóméter fúrómag (kb. egyévi fúrásos kutatás eredménye) ideiglenes elhelyezését teszi lehetővé. A magládák és a raklapok mozgatását gumikerekes, elekt-

A BAF magraktár számokban

A BAF magraktár telek mérete:

3405,00 m²

A meglévő (átalakításra kerülő)

épület nettó alapterülete: 740 m²

A tervezett bővítés alapterülete:

790,04 m²

Tervezett hasznos alapterület

összesen: 1541,57 m²

Az épületben dolgozók maximális

létszáma: 15 fő

romos kézi targoncával és kézi munkaerővel végezzük. Ez a több mint 200 négyzetméteres helyiség közvetlen összeköttetésben áll a hasonló alapterületű, tető- és oldalablakkal is megvilágított feldolgozási biztosító munkaterülettel, ahol megteremtik az asztalok megfelelő mesterséges megvilágítását és a munkához szükséges számítógépes hálózati csatlakozási lehetőséget.

Ebben a térrészben történik a fúrómagok magszkenneres felvételezése is. Itt történik a masszív asztalokon magládákban elhelyezett fúrómagok módszeres feldolgozása. Az elvégzett munkák volumenét, időbeli lefolyását folyamatosan vezetni kell a számítógépes nyilvántartási rendszerben.

Az épület nyugati oldalához az ásványkőzettani, geokémia, kőzetfizikai és kőzetmechanikai vizsgálatokhoz szükséges minták előkészítésére és bizonyos mérések elvégzésére alkalmas, külön-bejáratú laboratórium csatlakozik

A teljesen feldolgozott fúrómag-anyag a 2005-ben elkészítendő könnyűszerkezetes végleges tárolóban kerül elhelyezésre, amit egy átlátszó tetővel fedett, kb. 3 m széles folyosó választ el a feldolgozási területtől. Ez alkalmas a fúrásos rétegsorok bemutatására. Ezen keresztül történik a dokumentáló helyiségből a feldolgozott fúrómagok végleges tárolóba történő elhelyezése. A tároló egyszintes elrendezésben kb. 30-35 ezer(!) folyóméter magládában tárolt fúrómag elhelyezésére lesz alkalmas.

A természeti szépségek és a történelmi emlékek harmóniája Kővágószőlősen

A Tájolónak a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás munkájában résztvevő településeket bemutató sorozatában az első számban megjelent bodai cikket, mostani számunkban Kővágószőlős „névjegye” követi.

A Mecsek déli lankáján, a meredek Jakab-hegy tövében fekszik Kővágószőlős. A település Dél-Dunántúl központjától, Pécsről mindösszesen 10-km-re nyugati irányban helyezkedik el.

A település fölé emelkedő, közel 600 m-es, geológiailag is különleges, markáns Jakab-hegy 1978-tól védett. Kővágószőlőről megközelíthető érdekes természeti képződmények közé tartozik a Zsongorkő-kilátó, ahonnan káprázatos panoráma jutalmazza a túrázó kitarását és a Remete barlang, melynek természetes üregét később szerény igényű remeték tágitották tovább.

A község egyik szembetűnő jellegzetessége a helyben kitermelt vörös homokkő építészetben elnyert nagy szerepe. A temető több évszázados sírlemlékei, de a napjainkban felújított épületek, kerítések is jó részt ebből készültek. Izgalmas látnivalót kínál a máig fennmaradt bronzkori földvár és a halomsírok, valamint a pálos rend XIII. századi Szent Jakab temploma és kolostorának romjai.

Kővágószőlőst 1356-an lakják. A fő utca jellegzetes építménye, egyben történelmi emlék az Árpád-kori templom és a barokk plébániahivatal, mely szintén műemlék. Babás szerkövei mellett említést érdemel a Jubileumi kereszt és egy, a római korból fennmaradt villa maradványai. A turisták rendelkezésére áll a 20 főt befogadó télen is üzemelő kulcsosháza, valamint a Bányászati Múzeum és a Helytörténeti Kiállítás látnivalói. A környék már a római korban lakott hely volt. A kereszténység elterjedésével földalatti sírkamrák és kápolnák épültek.

A falu elnevezése a XI. századi szőlőműves és szőlővel, borral adózó szolgáló népeitől származik. A kővágó jelzőt a török uralmát követő időszakban, a településen a mezőgazdaság mellett jellemző kőbányász és kőfaragó mesterségek nyomán kapta. A XII. században, tekintélyt parancsoló méretben épült 35 m magas templomtornya ma is áll csakúgy, mint az 1512-ben hozzáépített gótikus támpillérei.

A templomtornyhoz 1763 és 1772 között késő barokk stílusú Sarlós Boldogasszony tiszteletére szentelt templomot építettek, amelynek kiemelkedően értékes, történelmi látványosságnak sem utolsó berendezési tárgyai ma műemléki védelmet élveznek.

I. Tájoló Nap

Ahogy az első számából már megtudhatták olvasóink, a lakossági tájékoztatási munka keretében – és bevalottan a hagyományteremtés szándékával – kerül megrendezésre október 2-án az I. Tájoló Nap. Két, a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás munkájában résztvevő falu, Boda és Kővágószőlős vállalta a házigazda szerepét.

Boda rendezi meg a kutatások témakörének szentelt ismeretterjesztő tanácskozást, valamint a NyMTIT falvai csapatainak kispályás labdarúgó tornáját, míg Kővágószőlős az iskolások számára szervezett szellemi-ügyeségi vetélkedőt fogadja. Az ismeretterjesztő tanácskozás keretében a kutatási programról *Frigyesi Ferenc*, az RHK Kht. beruházási igazgatója, az ideai munka végrehajtásáról *Benkovics István*, a Mecsekérc Rt. vezérigazgató-helyettese ad tájékoztatást.

Hasonlóan a márciusi tájékoztatási körúton elhangzott előadásokhoz, mindkét tájékoztatóban szerepelnek majd azok az aktuális információk amik a program szempontjából az elmúlt hetekben hónapokban fontosak voltak, s a mostani munkákra is hatással

vannak. (Pl: a Magyar Geológiai Szolgálat Dél-Dunántúli Területei Hivatalának határozata, amely engedélyezte a kutatási programot, vagy a meteorológiai állomások hálózatának kialakítása a térségben, az önkormányzatok közreműködésével.)

Az ismeretterjesztő tanácskozás teljes programját az alábbiakban ismerhetik meg a Tájoló olvasói.

Az I. Tájoló nap rendezvényeire tisztelettel várják az érdeklődőket a Nap szervezői, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság (RHK Kht.) valamint a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás (NyMTIT).

Viszontlátásra október első szombatján Bodán és Kővágószőlősen!

Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság
Feladatokkal - Biztonsággal - Efektivitással

A NAP PROGRAMJAI BODÁN

Ismeretterjesztő tanácskozás

- Köszöntő
- Bevezető
- A radioaktív hulladékok elhelyezése Magyarországon és külföldön
- A kutatási program
- A kutatási program 2004. évi végrehajtásáról
- Az Akadémiai Bizottság támogató szerepe

Időpont: 10.30 Helyszín: Művelődési Ház

Kispályás labdarúgó torna „NyMTIT-települések” csapatainak részvételével

Időpont: 10.00 Helyszín: Sportpálya

A bodai Szabadtéri Információs Park várja látogatóit

Boda egy vonatkozásban biztos egyedülálló hazánkban de valószínűleg az öreg kontinensen is. Az egyetlen olyan falu amelynek futballpályája egy szabadtéri információs parkban folytatódik, ami ráadásul non-stop tudja fogadni az érdeklődőket. Jöjjenek akár egyénileg, családosan vagy csoportosan, hiszen kerítés nem zavarja a bejutást, mivelhogy nincs, pontosabban csak jelképesen választja el a foci pályát és a parkot.

A bodai Szabadtéri Információs Park létesítése része volt az elmúlt évek során megvalósított bemutatótermek, és információs kabinetek kialakításának. Az RHK Kht. vezetése úgy gondolta, hogy érdemes követni a kínai közmondás igazságát, miszerint jobb egy dolgot látni, mint százszor beszélni róla. Így az RHK Kht. már meglévő kővágószőlősi tájékoztatói kabinetjét először a Kht. paksi kirendeltségén megnyitott bemutatóterem követte a sorban másodikként. Harmadikként a kishémesdi Gosztonyi kúria született újjá, és adott otthont az IZOTOP Információs Társulás látogató központjának a múlt évben.

Szintén 2003-ban nyílt meg a bodai Szabadtéri Információs Park, míg a legújabb bemutató-

terem Bábaapátiban kapott otthont. Az öt, tájékoztatói feladatokat ellátó központ illetve park lehetővé tette és teszi az RHK Kht. számára, hogy minden olyan hazai területen és kistérségben folyamatosan jelen legyen, amelyek érintettek a geológiai, és geofizikai kutatási programokban.

A bodai Szabadtéri Információs Park mintegy ezer négyzetméteres területen nyújt látványokat az érdeklődőknek. A területen elhelyezett nyolc nagyméretű információs tábla bemutatja a térségben a lakossági kontrollt, és az itt élők tájékoztatását felvállaló Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulást, az annak munkájában résztvevő kilenc tagtelepülést.

Bemutatásra kerülnek azok a legfontosabb feladatok, amely-

nek folyamatos ellátására az RHK Kht. létrejött 1998-ban. A Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás falvaival 3 poszteren ismerkedhetnek meg a park látogatói. Természetesen a kutatási program feladatait koordináló Mecsekérc Környezetvédelmi Rt. is bemutatkozik a parkban, s a két legújabb táblán az érdeklődők összefoglalót találnak a kutatási programról, valamint az annak megvalósításában dolgozó, egyes területekért felelős vállalkozásokról.

Külön interaktív tábla segíti az informálódást, a vizsgált kőzettel a 260 millió éves agyagkővel az aleurolittal való megismerkedést. S a táblák után egy igazi világritkaság várja a vendégeket. Az aleurolit „készülékesen” megmutatja magát a

parkba látogatóknak, hiszen kibúvik a földfelszín alól, a Park végében. Ez a kibúvás önmagában is világritkaság, hiszen az ember fia ritkán láthat a felszínen olyan kőzetet, ami emberi ésszel fel nem foghatóan több mint negyedmilliárd éves ...

A Park látogathatósága is különleges. Nincs szükség a nyitvatartáshoz való alkalmazkodásra: a Park szabadon látogatható akár este is, hiszen a világítás is megoldott, a táblákat külön lámpák világítják meg. A park működtetői azokra is gondoltak, akik az ismeretszerzésben a szakemberekre is támaszkodni kívánnak. Ők a bodai önkormányzat 06-73-472-079-es vagy az RHK Kht. 06-75-519-534-es telefonszámain jelezhetik előzetesen igényeiket a „tárlatvezetésre”.

A kutatási program résztvevői	
Finanszírozó:	Központi Nyelvtanulmányi és Nyelvi Intézet, Magyar Államkincstár, Hivatali Könyvtár, Alapkezelő Intézet, Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kht. (RHK Kht.)
Megrendelő:	Magyar Geológiai Szolgálat Dél-Dunántúli Területi Hivatala
Engedélyező hatóság:	Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulás
Társadalmi ellenőrzés:	RHK Kht. Szakértői Bizottsága
Szakmai ellenőrzés:	CONSULTANT Kft.
Minőségügyi felügyelet:	Colorado School of Mines (USA)
Külföldi projektfelügyelet:	MECSEKÉRC Környezetvédelmi Rt.
Fővállalkozó:	ELGI, ETV-FRÖTERV Rt., MAFI, Golder Associates (Magyarország) Kft., ROTAQUA Kft.
Kiemelt alvállalkozók:	Az engedélyezett alvállalkozói listán 240 intézmény, egyetemi tanszék és cég található
Alvállalkozók:	

A kutatási program résztvevőinek névsora

Bejárván a Parkot, megnézve a kibúvást, s megismerkedve a kutatások alapinformációival, nyugodt szívvel ajánlhatjuk mindenkinek a Szabadtéri Információs Park meglátogatását. Igényes környezetben, érdekes információkkal gazdagodva, jó levegőn töltheti el a látogatásra szánt időt. Érdemes felkerekedni és meglátogatni a parkot a „vénasszonyok nyara” ideje alatt is. Jó időt, kellemes sétát kívánunk minden leendő látogatóknak!

51 napos programsorozat a szüret, a mulatság és a kultúra jegyében

Baranyai Mediterrán Ősz 2004

A NymTIT települései is részt vállaltak a megrendezésben

Több mint másfél hónapon át szeptember elejétől október utolsó hetéig tart idén Baranyában a Baranyai Mediterrán Ősz kulturális és idegenforgalmi rendezvénysorozata.

Szüreti fesztiválok, felvonulások, mulatságok mellett helyet kapott a program kavalkádban Leányvásár, Mézes-Mázás Nap, szüreti Csirkepaprikás Főző fesztivál, valamint a Határon Túli Magyarok XIII. fesztiválja is. Az idei programban a Nyugat-Mecseki Társadalmi Információs Társulásban résztvevő falvak is jelentős számban lesznek helyszínei a több mint ötven napig tartó rendezvényeknek. Kővágószőlős ad otthont a 2004-es rendezvénysorozat megnyitójának szeptember 4-én. Bükkösdön aznap Mézes-Mázás Napot rendeznek, ahol a „főszerep” a méz lesz. A vendégek megkóstolhatják majd a Bükkösi Mézes-Mázás Italt is. A Mediterrán Ősz eseményeinek szeptember 25-én Kővágótöttös, és október 2-án Boda is helyszíne lesz.

A programsorozat rendezvényeit koordináló Baranya Megyei Kulturális és Idegenforgalmi Központ, igényes programfüzetest jelentetett meg.

Ebből a kiadványból a Tájéoló azokat a programokat „mázsolázza” ki, és sorolja fel az alábbiakban, amelyek a NymTIT falvaiban kerülnek majd megrendezésre. A Mediterrán Őszről további információ a www.baranyaikultura.hu internetes honlapon érhető el.

KŐVÁGÓSZŐLŐS

Szőlősi szüret

A Baranyai Mediterrán Ősz 2004. megnyitója

Szeptember 4.

A 2004-es rendezvénysorozat megnyitójának a festői szépségű mecsekaljai falu ad otthont. A szüreti rendezvény a kistérség több települését is meghívta bemutatkozásra. A környékbeliek boraikat, főzőtudományukat mutatják meg elsősorban.

Idén először a Baranyai falusi Turizmus Szövetség is részt vesz a rendezvényen, hogy tapasztalatait a gyakorlatban is népszerűsítse.

A megnyitó új elemekkel is gazdagodik az előző évekhez képest. Szeptember 4-e Bányásznapi. Kővágószőlős és a szomszéd települések nemrég még a működő uránbánya árnyékában éltek. Sok volt az uránbányász, őket hívja találkozóra a vendéglátó település.

A programban kiállítás is szerepel. A falu ugyanis hosszú évek óta ad otthont a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Műhely tagjainak, hogy nyári al-

kotótáborban dolgozzanak. Ennek eredményét kiállításon mutatják be.

BÜKKÖSD

Mézes-Mázás Nap

Szeptember 4.

A méz és minden, ami vele kapcsolatos. Ez áll a bükkösi program középpontjában. Az egyesületek bemutatót tartanak méhészeti praktikákból, az érdeklődők gyakorlatban láthatják a mézpergetés tudományát. 9.00 és 13.00 óra között előadások hangzanak el:

- a méz értékesítéséről
- a bioméhészetről
- méhészeti eszközökről
- a méz csomagolásának lehetőségeiről.

Családi programok keretében festészeti gyakorlaton vehetnek részt az érdeklődők. Mézeskalácskészítést tanulhatnak, lesz vasorrú bába választás, mézkóstolás. Méhek tánca táncház, sárkányeregetés, korongozás. A szervezők bemutatják a Bükkösi Mézes Mázás italt. A kirakodók méhészeti alapanyagokból készült termékeket, eszközöket kínálnak.

SZIGETVÁR

Zrínyi emlékünnepe

Szeptember 7-12.

A szigetváriak hagyományos megemlékezése tartalmaz olyan programokat, amelyek minden évben a városba vonzzák az érdeklődőket. Ez főhajtás a hősvédők emléke előtt. Ugyanakkor minden évben bővül a program a végvári játékokkal, vagy éppen a végvári konyha

kínálatával. Egyre gazdagabb a kulturális és sportprogram is.

ORFŰ

X. Orfűi Szüreti Fesztivál

Szeptember 25. szombat

Hagyományos hintós, lovas, néptáncos szüreti felvonulás várja a vendégeket az üdülőfaluban. A felvonulásokon kidobolják a nyarat, este pedig bál várja az odalátogatókat.

KŐVÁGÓTÖTTÖS

Szüreti felvonulás

Szeptember 25.

Bíró, bírónét választanak a mecsekaljai faluban is, hogy a település szüreti hagyományait felidézzék. A színes, forgatagos felvonuláson nem csak táncosok, fiatalok, hanem a képviselőtestület tagjai is részt vesznek.

BODA

Szüreti felvonulás népi játékokkal

Október 2.

A hagyományos szüreti felvonulás Bodán ügyességi versenyekkel, népi játékokkal egészül ki. A faluház udvarán számos erős és ügyességpróba várja a fiatalokat, és azokat, akik szívesen kiállnak velük.

14.00 órakor kezdődik a szüreti felvonulás lovaskocsikkal, menettáncokkal a falu utcáin.

15.00 órától a faluház udvarán elkezdődnek az ügyességi versenyek, a népi játékok, köztük a hagyományos szőlőlopás...

A program néptáncosok, színjátszók fellépésével folytatódik.

21.00 órától bál lesz.

A program egész délután kézművesek kirakodóvásárára, népművészek bemutatói és vására teszi színessé.

BICSÉRD-ZÓK

Bicsérdi-Zóki szüret

Október 9.

Ezen a mulatságon a beöltözött néptáncosok, zenekarok, valamint az ugyancsak népviseletbe öltözött óvodások iskolások mind lovaskocsira ülnek, és a két falu utcáit, bejárva köszöntik a szüretet és a szüretelőket.

15.00 órától lovasbemutató szórakoztatja az érdeklődőket. A borutcában a kistérség boraikat lehet kóstolgatni. Az ételudvarban a hagyományos bogrács és szárnyasételek mellett kínai ételekkel is megismerkedhetnek az odalátogatók. A programot népzene, néptánc, kürtösök teszik színessé. Tűzijáték és bál zárja az estét.

NYUGAT-MECSEKI
Tájéoló
Bakonyi, Boda, Bükkösd, Csirke, Csirke, Hódmezővásárhely, Kővágószőlős, Kővágótöttös

KISTÉRSÉGI HAVILAP

Kiadja a Noguchi & Peters Communications Kft. (1054 Budapest, Szabadság tér 7.)
Felelős kiadó a kft. ügyvezető igazgatója. Szerkeszti a szerkesztőbizottság. Készült a Ferling PR & Communications Kft. közreműködésével.
Nyomás: Molnár Nyomda és Kiadó Kft., Pécs
ISSN 1786-0563